

▷ SZÖVEG ÉS FÉNYKÉP: KOVÁCS PÉTER

PODIA SER PIOR

A PORTUGÁL LÉLEK

Hosszú éveken keresztül a Mediterráneumot járva, az Anti-Atlasztól a Pindoszig, a Libanon-hegységtől Asztúriáig kalandozva talán tudat alatt hagytam a végére a desszertet, az Ibériai-félsziget kisebb, jelentéktelenebb, szegényebb országát, Portugáliát, ami végül az első számú úti célom lett! A hely, ahol otthon érzem magam, ahol megismerkedtem a nekünk sok szempontból ismerős, szinte rokon, mégis annyira más portugál lélekkel...

Felbukkan a saudade

Elindulunk a lisszaboni reptőlétéről a belvárosba, leülünk az első kávézó teraszára, rendelünk egy pötöm, de bivalyerős kávét és egy Sagres-t vagy Super Bockot – ez a két sör van az egész országban. A portugál–magyar párhuzam első téglája: Drehert kérsz vagy Sopronit? – és nem értjük, miért olyan mélabúsak ezek az emberek itt körülöttünk. Az idősebbek szótlánul nézegetik cipőjük orrát, és megállás nélkül dohányoznak, a fiatalok unottan néznek valahová a távolba...

Bem-vindo a Lisboa! Ha hozzájuk szólunk, különösen az idősek morgván, mégis közvetlenül válaszolnak, nyoma sincs az olaszok időnként nyomasztó extrovertáltságának, a görögök erőltetett kedvességének, a spanyolok páváskodó stílusának... mintha valamelyik családtagunkkal beszélgetnénk, aki épp most kelt fel és még morcos kissé.

Vállat vonunk, és elindulunk valamerre (ez a valamerre jellemzően a Tejo-torkolat, hiszen a város arrafelé lejt), látjuk az azulejővel (mázás, mór csempe) borított, mégis szegényes házakat, a sarló-kalapácsos graffitiket, a kirekesztő graffitiket (Pretos fora – feketék, kifelé!), az ezekből átalakított graffitiket (Pretos foram os tempos do racismo – sötétek voltak a rasszizmus évei), a séta közben is a cipőjük orrát bámuló időseket, a távolba néző fiatalokat, a hajléktalanokat, akiket őszinte kedvességgel istápolnak jól öltözött járókelők. És percről percre érezzük, ahogyan az egész várost – a nyüzsgése ellenére – belengi valami furcsa melankólia. Mintha a távolból szólna a Szomorú vasárnap... pedig nem: a messzeségből lüktető afrikai ritmusok szólnak, a part telis-tele alkalmi combókkal és táncosokkal, akik a gyarmati múlt jelenkori megtestesítői: afrikaiak, brazilok, kontinentális portugálok színes egyvelege.

Mégis, valami hiányzik. Mintha mindnyájan arra gondolnának, hogy elfelejtették befizetni a gázszámlát.

VÁGYAKOZÁS

A saudade ige „vágyakozni”-t jelent, de ugyanezzel a szóval írják le azt az életérzést – magyarul leginkább „honfíbu”-nak fordíthatnánk –, ami a régi dicsőség utáni zsigeri vágyakozást, és az ennek elvesztése miatti mélabút fejezi ki. A magyar lélektől ez nem idegen, hiszen gyakran mi is múltbéli nagyságunkról ábrándozunk, és nem tudjuk elfogadni a történelem igazságtalanságait, de a portugáloknál – különösen az idősebb korosztálynál – ez elképesztően hangsúlyos elem a mindennapokban.

Ne lepődjünk meg, ha a kávézóban beszélgetőpartnerünk kiselőadást tart a Nagy Felfedezésekről, és a britek és a spanyolok felelősségét firtatja jelen szegénységében! A saudade megértéséhez gondoljuk magunkat annak a mesebeli legkisebb királyfinak a helyébe, aki megkapja a királylányt és a fele királyságot (a tordesillasi szerződés értelmében 1494-ben valóban Portugália fennhatósága alá került a fél világ), de öregkorára nem marad semmije.

Percről percre érezzük, ahogyan az egész várost – a nyüzsgése ellenére – belengi valami furcsa melankólia. Mintha a távolból szólna a Szomorú vasárnap... pedig nem: a messzeségből lüktető afrikai ritmusok szólnak...

Gazdag Köpeny

A legenda szerint a Tejo torkolatától délre fekvő partszakasz, a Costa de Caparica egy kapzsi boszorkány lakhelye volt, aki mesés vagyont őrzött a köpenye alatt (Capa-rica, „Gazdag Köpeny”). Ma szörfösök és gazdag fesztiváletterepe, így az egész országot idevonzó Halpörkölt-bajnokság, a Concorso da Caldeirada Pescadoré is, hiszen a halhoz minden portugál ért...

A legendás 28-as

Lisszabon hullámzik, akár az óceán: ember legyen a talpán, aki gyalog bolyonganá be. Az ódon Remoledado villamosok segítenek ebben: a lehangulatosabb és leghíresebb járat a 28-as. Zegzugos útvonalán bejárja Lisszabon legszebb helyeit

Feltétlenül próbáljuk ki a 28-as villamost, és tuszkoljuk fel magunkat az Alfama negyedet és az Alcântara-völgyet tátott szájjal bámuló turisták közé, sétáljunk egyet az óváros, Baixa mértanilag pontosan négyzethalós utcáin, menjünk át a Tejo-hídon egy ónibusszal! (Portugália tömegközlekedése nyugat-európai színvonalú, Lisszaboné az 1998-as, helyettünk rendezett világkiállítás óta különösképpen az.) És máris a Costa de Caparicán találjuk magunkat, a kilométerekre elnyúló homokos óceánparton, napfürdőző helyekkel, szörfösökkel és hatméteres hullámokkal. De nem, itt sem találjuk meg a féktelen mediterrán életörömet...

Aztán kipoztolunk egy képet a partról az Instagramra, és csodálkozva nézzük, hogy ugyanazok az emberek, akik itt fekszenek szótlánul a homokban, és furcsa, angol és spanyollal kevert konyhaportugálunkat hallva meg sem kérdezik, honnan jövünk, egyre-másra kommentálják szívceskékkel... és megértjük. A portugál az a nép, aki egyszerre végtelenül nyíltszívű és határtalanul introvertált.

A FELFEDEZŐK

Lisszabon a felfedezők városa. A tragikus, 1775-ös földrengés, amely a város nagy részét romba döntötte, csodával határos módon megkímélte Belém városrészt, a legendás süti, a Pastéis De Belém, és nem mellesleg a világtörténelem egyik legnagyobb kalandozásának, a portugál felfedezések szülőhelyét.

Innen indultak útnak azok a hajósok, akik először a marokkói Ceutát hódtították meg, majd a Vasco da Gama vezette karavelláikkal elérték Angolát, Mozambikot és Indiát, később a spanyol királlyal kötött megállapodás, a tor-desillasi szerződés értelmében a fél világ urai lettek. Pedro Alvares Cabral gyarmatosította Brazíliát, és olyan felfedezők indultak útnak Belémből, Lisszabon eme kapróját, kis szegletéből, mint Bartelomeu Dias, aki elsőként érte el a Jóreménység-fokát.

Kétségkívül ez Portugália történelmének legfényesebb fejezete, nomen est omen: Tökéletes János és Szerencsés Manuel királyok uralkodása, amely az oszmánok elleni sikertelen tengeri háborúval és az egyre hangsúlyosabb amerikai spanyol jelenléttel tört meg. Utóbbi a mai napig szállka a portugálok szemében: Kolombusz Portugáliában élt, ám Manuel nem látott benne fantáziát, így az a nagy rivális spanyolok nevében indította el Amerika meghódítását.

A portugálok kezdeti előnye gyorsan elolvadt, mert bár őket sem kellett féltetni, de a brit és holland agresszív rabszolga-kereskedelemmel nem tudtak lépést tartani, és a 19. századra Portugália félig-meddig Nagy-Britannia „gyarmatává” vált – gazdaságilag legalábbis biztosan. Kezdetét vette az elszegényedés, a kiszolgáltatottság, és bár a 20. század java részében a birodalmat kormányzó fasiszta Salazar távol tartotta őket a nagy világégesektől, a 70-es évekre mind a társadalmi különbségekből adódó feszültségek, mind a gyarmatok feletti kontroll tarthatatlanná váltak. 1974-ben aztán a szegfűs forradalommal az 500 éves birodalom nagy robajjal összedőlt.

Induljunk el északnak, ha lehet, kerékpárral – a bringa Portugáliában minden városban bérelhető és bármely más városban leadható –, és fedezzük fel a Tejo vidékét, a paratölgyeseket, az eukaliptuszerdőket, az olajligeteket, a szélmalomokat!

A portugál vidék

Mielőtt Lisszabont magunk mögött hagynánk, fel-tétlenül vacsorázzunk a Bairro Altóban, a nyócker és a Római-part hangulatos egyvelegében, girbe-gurba utcácskákkal és egymást érő vendéglőkkel. A portugál a mediterrán világ legsivárabb konyhája, tán a rizses halat említhetjük csak, ami gyakorlatilag bácskai, hallal – ám itt a hangulat kárpótol...

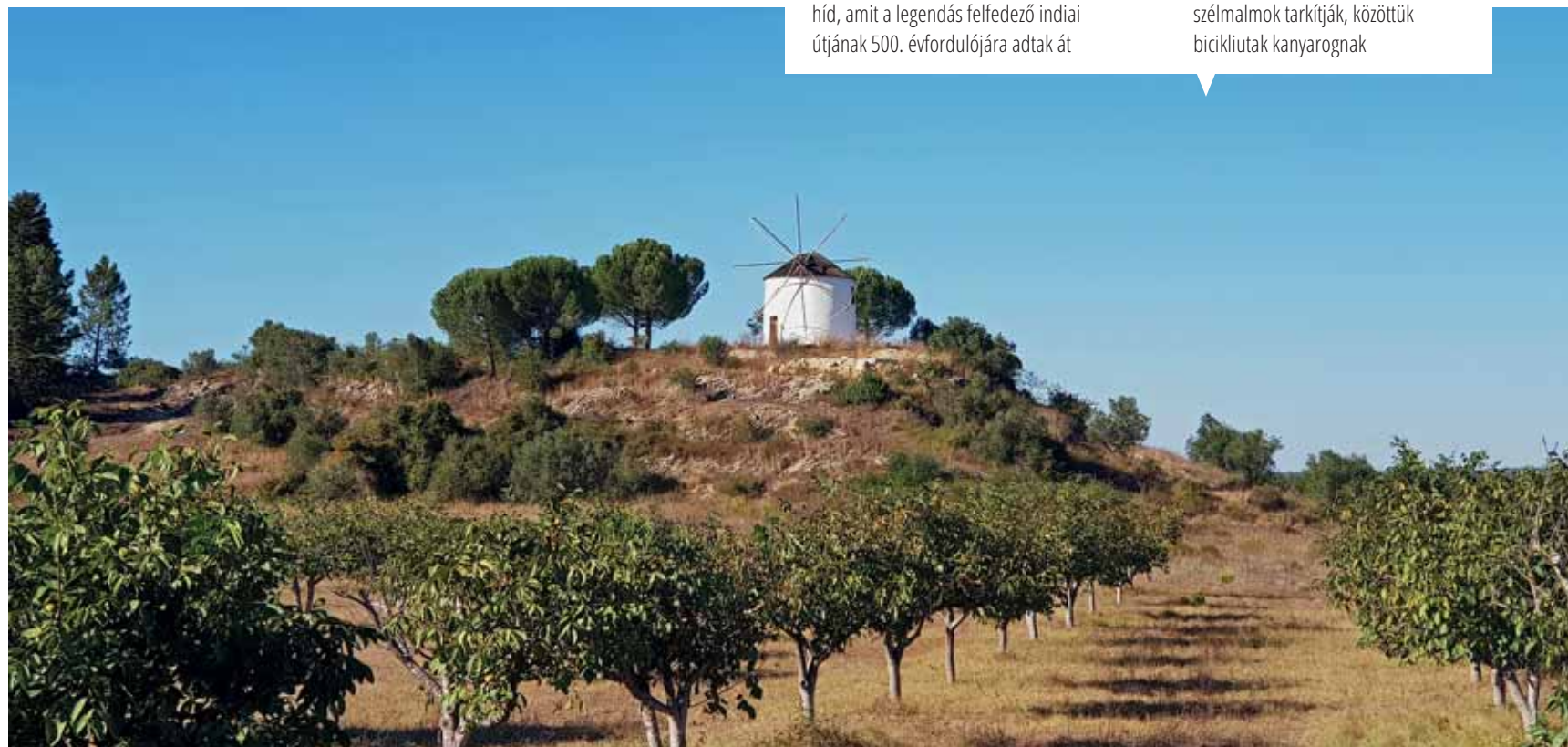
Induljunk el északnak, ha lehet, kerékpárral – a bringa Portugáliában minden városban bérelhető és bármely más városban leadható –, és fedezzük fel a Tejo vidékét, a paratölgyeseket, az eukaliptuszerdőket, az olajligeteket, a szélmalomokat! A nyeregből megismerhetjük a paradicsomföldekre magyar szemnek oly ismerős otthonkában igyekvő néniket, a kapát-kutyát a falusi kávézó kerthelyiségében leparkoló bácsikat, a vidék hőjét: a tűzoltót. Santarém és Coimbra pompáját és a mindenütt jelen lévő etnikai és kulturális sokszínűséget: a gyarmati múlt örökségét.

Apály Európa leghosszabb hídja alatt

Az 1998-as Lisszaboni Világkiállítás minden idők legjobb expójának választották, ekkor épült pazar városrész a korábban lepusztult Moscavide negyedben. Ide vezet a Vasco da Gama híd, amit a legendás felfedező indiai útjának 500. évfordulójára adtak át

Tejo menti olajhatalom

Portugália középső részén, a Tejo környéki völgyekben terem a világhírű Galega és Cibrancosa olívaolajbogyó. A világ 50 legnépszerűbb olívaolajbogyóját ez a vidék, a Ribatejo ad. Új ültetvényeket régi szélmalomok tarkítják, közöttük bicikliutak kanyarognak

NÉVTELEN HŐSÖK

Portugália vissza-visszatérő problémája az ország középső részén nyaranta végigsöpörő, katasztrofális méretű erdőtüzek visszaszorítása. Az erdők itt jórészt eukaliptuszokból állnak, ami a portugál GDP 3%-át adó papírgyártás alapját képezi, egyúttal kitermeli a hőst, a portugál tűzoltót. Az érintett területeken lépten-nyomon tűzoltógyakorlatba botlunk, heves szirénázás közben fiatalok, önkéntesek gyakorolnak a sportpályákon – egy-egy kirendelt profi tűzoltó vezényletével. Aztán, amikor napi túránkból megtérünk szállásunkra, látjuk, hogy az étterem VIP-vendégekkel van tele – ők azok, a tűzoltók. A tulajdonos kezét tördelve figyeli a kívánságait, talán még a király sem élvezett ekkora kiváltságokat vidéki körútján.

FORRÁS: NASA

Fátima – titkok száma: három!

Fátima kisvárosa a kontinens egyik legjelentősebb zarándokhelye, amióta 1917-ben megjelent itt Szűz Mária három, nyáját őrző testvérnek – és elárult nekik három titkot. A jelenés helyén bazilika épült, amit a hívők térden állva közelítenek meg, az odavezető utat pedig gyertyák ezrei világítják meg

Füst a víz fölött

2019 júliusában ötven éve nem látott erdőtűz pusztított az ország középső régiójában, amiben 7000 hektár erdő, többségében eukaliptusz égett le. A lángokat csak többhetes küzdelemben, 1700 tűzoltó bevetésével sikerült megfékezni, a tüzek füstje több száz kilométer hosszan nyúlt az óceán fölé

A templomosok utolsó fellegvára

Tomar a Tejo mente, vagyis a Ribatejo fellegvára – szó szerint, az óváros ugyanis a Gualdim de Pais nagymester építtette vár falai közt épült fel, amit utolsóként emeltek a templomosok várai közül. Itt találjuk a Convento de Cristót, a Krisztus-rendi kolostort is, amit a Guardian Portugália leglátványosabb épületének választott

Üljünk le a kávézók kültéri asztalaihoz, élvezzük a Luzt, a déli fényt, és ha Heineket ajánlanak, mondjuk azt, hogy: „Não, português por favor!”, szólítsuk meg a mogorva helyieket!

mert így marad idő megszemlélni azt a megszámlálhatatlan klasszicista építészeti csodát, amivel a falvak mintha egymást akarták volna túllicitálni.

Üljünk le a kávézók kültéri asztalaihoz, élvezzük a Luzt, a déli fényt, és ha Heineket ajánlanak, mondjuk azt, hogy: „Não, português por favor!”, szólítsuk meg a mogorva helyieket! Ha nem várjuk tőlük azonnal a turistának szerintünk kijáró kitüntetett figyelmet, hamar közel kerülhetünk hozzájuk.

Valahol egy Tejo melletti kis faluban történt, hogy hasonló körülmények között elveszett egy úti okmányom: néhány hónappal később én csodálkoztam a legjobban, amikor levelet kaptam Ferreira Do Zézereből, benne az okmánnyal, és egy rendkívül kedves levéllel, amiben lepedróztak, és jelezték, hogy mihamarabb újra várnak a kávézójukban.

Porto és a Douro-völgy

Ezen az útvonalon néhány nap alatt elérjük Portugália egyik ékkövét, a névadó Portót, a Cidade das Pontes, a Hidak Városát. Érdeemes a Caminhórol korábban letérni, és a várost az óceánparton megközelíteni, így útba ejthetjük Aveirót, Portugália Velencéjét.

A hasonlat gyakori, de túlzó: Aveiro ugyanaz a melabús város, mint bármelyik másik az országban, viszont az a kontraszt, amely a csendes középportugál vidék után fogadja az utazót, átélésre érdemes. Itt színes gondolákon hurcolják a turistát lenyűgöző kulisszák között kanyargó csatornáknak, csak éppen nem éneklő olaszok, hanem a már jól ismert, szótlán portugálok.

Menjünk tovább északnak! Hamarosan megérkezünk Portóba, a fish and chips őshazájába, a Douro folyó torkolatához, ahol az Ibériai-félsziget legjelentősebb borvidéke torkollik egy nagy, borospincékkel tarkított, nyüzsgő városba.

Porto más, mint Lisszabon. Emberléptékűbb, bejárhatóbb. A villamosok, az óceán, az emberek ugyanolyanok, mégis érezzük, hogy ez egy kicsit más világ, ahol céltalanul kóborolni jó.

Feltétlenül tegyük ezt a Ribiera negyedben, aminek felsőbb régióiban már-már otthon érezzük magunkat. Kis kávézók, kis turizmus, kevés hársátság, nehezen születő, de annál értékesebb barátságok. Nézzünk le néha a folyóra a lefelé futó macskaköves utcákon, és hagyjuk, hogy magával sodorjon a saudade érzése!

Észak felé haladva megérkezünk Portóba, a fish and chips őshazájába, a Douro folyó torkolatához, ahol az Ibériai-félsziget legjelentősebb borvidéke torkollik egy nagy, borospincékkel tarkított, nyüzsgő városba.

Ribeira – a világörökség része

Porto óvárosa, a Ribeira színes homlokzataival, macskaköves sikátoraival, templomaival és megszámlálhatatlan kávézóival megunhatatlan és magával ragadó, 1996 óta az UNESCO Világörökség része. Ám a kávézó-kultúra erősebb itt, mint maga a kávé...

Az Arany folyó

A Portónál az óceánba torkolló Douro neve Arany folyót jelent – vagy azért, mert a felsőbb részein aranyat (ouro) mostak, de lehet, hogy a napfény csillog aranyként a vízen. A bor folyón történő szállítása már a múlté, a hagyományos gályákon turisták hajóznak a felső borvidék és az óceánpart között

Porto külvárosaiban aztán találkozhatunk a szegénységgel is, ami az 1974-es fordulat óta napról napra kevésbé jellemző, de még nem vesztett ki teljesen – viszont láttatja velünk a portugálok tőlünk leginkább eltérő jellemvonását: a társadalmi felelősségvállalás hétköznapi hangsúlyosságát. Ahogyan Lisszabonban, úgy itt is kötelességének érzi a legkülönbébb társadalmi státuszú ember, hogy elesett társai felé forduljon, és így vagy úgy, de segítse őt.

A PORTUGÁL TOSCANA

Deus criou a terra, mas o homem fez o Douro – Isten teremtette a Földet, de az ember a Dourót – ezt azok a portugálok mondják, akik megalkották a Douro folyó völgyének bortermő vidékét. Valamikor innen úsztatták le a gályákon a bort a Porto déli partvidékén fekvő Vila Nova de Gaiaig, manapság a szőlővel teszik ugyanezt, hogy az ott kialakított pincékben készítsék el a világhírű portóit. Borszállító gályákat ma már nem látunk, turistákat szállítókat annál többet, ráadásul a narancsligettől a villanyoszlopig mindent lefotózó, I Love Porto feliratú köcsögkalapban pompázó utazókat gőzmozdonyra kötött vonat hozza vissza a völgyben – valamiből meg kell élni...

Csodáljuk a mediterrán tájat, a dombokat, az udvarházakat a lemenő Nap fényében, beszélgetünk a nagy bajszú gazdákkal, akik, ha megtudják, hogy Magyarországról jöttünk, máris Tokajt emlegetik, mint a helyi borvidék valamikori példaképét! És persze kóstoljuk meg az igazi portóit, aminek a története a felfedezéséig nyúlik vissza: a portugál borok minősége meg sem közelítette a többi mediterrán borét, a hajókon pedig megecetesedett – a rossz nyelvek szerint ezért jutott el oly simán Vasco Da Gama Goába. Matrózokat a világ másik végére bor nélkül elengedni pedig nem lehet, hát borpárlattal erősítették meg a vinhót, mégpedig annyira sikeresen, hogy a Vintage Port évszázadok óta Európa egyik legnépszerűbb bora.

MENTŐAKCIÓ

Portugália etnikailag és kulturálisan kiemelkedően sokszínű ország. Ezt azonnal megállapíthatjuk. Valamivel később azt is felismerjük, hogy e sokszínűség nem jelent feltétlenül társadalmi feszültséget: éppannyi afrikait látunk vidéken kapával a kezében a földekre igyekezni, mint amennyit a városok főterén zenélni, vagy épp a buszpályaudvarokon csencselni. Integráció, de hogyan?

A 20. század második felében Portugália volt az utolsó ország, amely lemondott még meglévő gyarmatairól: Angoláról, Mozambikról, Portugál Guineáról és a többi kisebb területről. Salazar, a diktátor gyarmattartásról szóló elve – mi voltunk az elsők, mi leszünk az utolsók – egyrészt a keleti tömb marxista uszításának, másfelől a nyugati világ szemléletváltásának (könnyebb a harmadik világot segítőként kiszákmányolni), harmadrészt pedig a belső feszültségnek, a Portugáliát sújtó, Nyugat-Európában példa nélküli társadalmi különbségek következtében súlyosan bedől.

Az átmenet drámai volt: néhány hónap alatt minden gyarmat függetlenné vált, és a kolóniák lojális fekete és fehér/kevert lakosságának lába alatt hirtelen forróvá vált a talaj. Az 1920-as Trianon utáni Magyarországot idézően kaotikus visszatelepülési hullám vette kezdetét, melynek során gyors ütemben 800 000 luso-africanos telepedett le az országban, ami éppen csak túl volt az 1974-es forradalmon.

Portugália mindent megtett a befogadásért. A lisszaboni Costa Caparica homokos tengerpartján felhúzott menekülttáborból a Hotel Golfmar Vimeiróig (ami a portugál elit golfklubja volt Lisszabon mellett) mindenki a migránsok elszállásolásával volt elfoglalva. 1975-re a kilencmillió portugál közösség közel egymillió menekültet fogadott és próbált integrálni a fiatal demokráciába. Ez volt a retornados, és a portugálok sikertörténetként emlékeznek rá. (És ami talán még ennél is fontosabb: a menekültek is...)

Lovas udvarházak

Golegát a Lovak Fővárosának (Capital do Cavalo) nevezik – nemcsak Portugáliában. A lovaglás kultúrája az alapító templomosoknak köszönhető, azóta a város minden pontját átszövi: a házak udvarain istállók, a tereken versenypályák, és évente egyszer a Nagy Nemzeti Lóvásár fogadja az utazót

Ha megkérdejük, hogy vannak, itt még a délebbre fekvő vidékeknél is gyorsabban vágják rá, mintegy feltételes reflexként: „Podia ser pior!” – „Rosszabb is lehetne!” Nagyjából ezen a vidéken döbbenünk rá, hogy ez Portugália jelmondata.

Észak

Elhagyjuk a legendás Halpiacot és a kikötőt, apró óceánparti halászfalvakban járunk, és egyre inkább hatalmába kerít bennünket a saudade. Hűvös szél fúj az óceán felől, a Nap néha éget, máskor elbújik a felhők mögött, didergésre kényszerítve az utazót.

Az óceánon óriási hullámok dobálnak egy halászhajót, a széltepett kerítések mögött kutyák ugatnak. Az Ave folyót elérve hátat fordítunk a szélnek, és befújatjuk vele magunkat az ország középső vidékeire: a dűnéket dombok, aztán később hegyek váltják, és estére elérjük Barcelos városát.

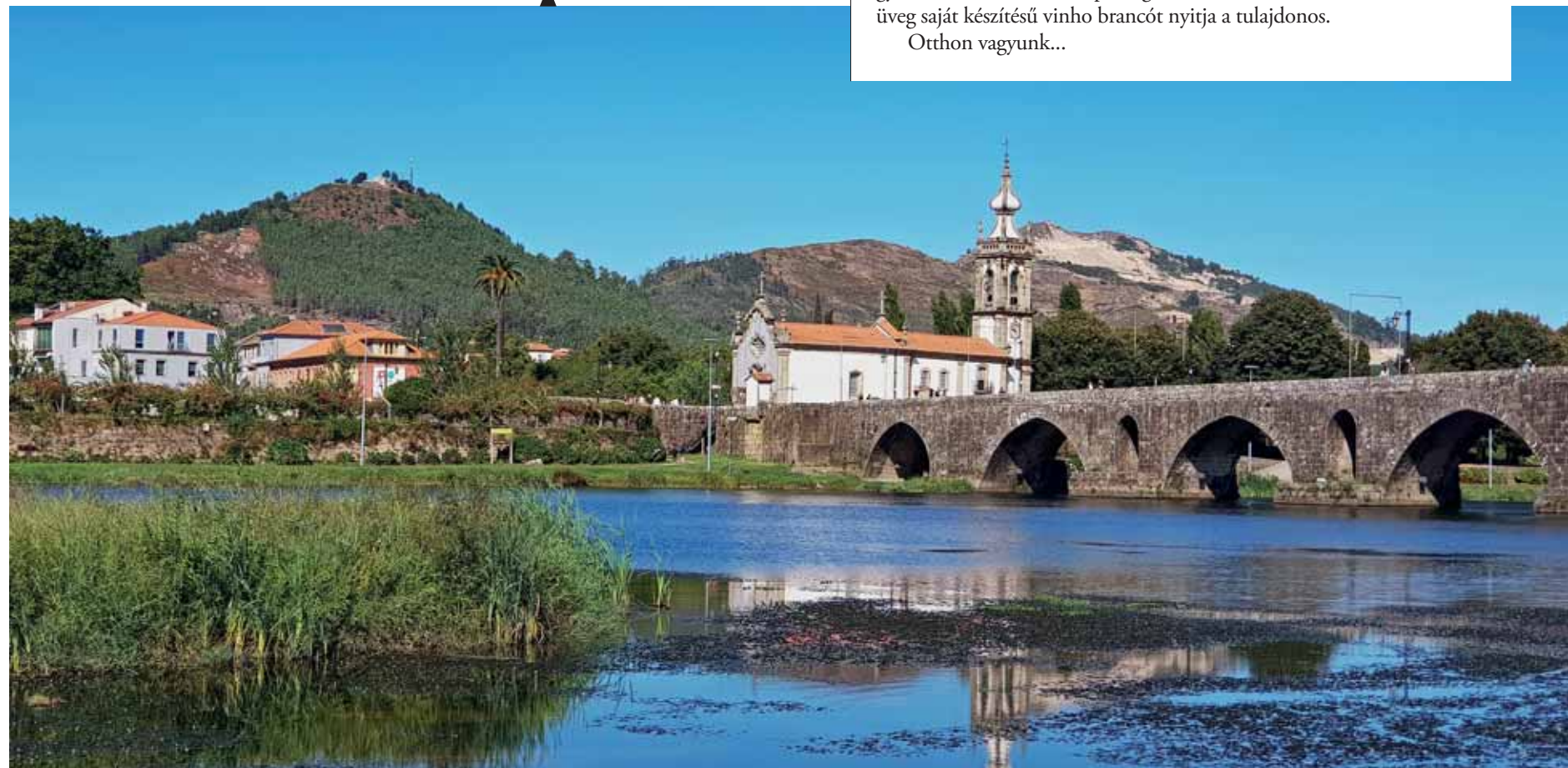
Ha megkérdejük, hogy vannak, itt még a délebbre fekvő vidékeknél is gyorsabban vágják rá, mintegy feltételes reflexként: „Podia ser pior!” – „Rosszabb is lehetne!” Nagyjából ezen a vidéken döbbenünk rá, hogy ez Portugália jelmondata.

Mint mindenütt, itt is a legrövidebb út a szívekhez a foci: ülünk le a vendéglőben, rendelünk egy szerzetesmenüt (még mindig a Caminhón vagyunk, aminek egyik legpozitívabb hozadéka a még portugál mércével is olcsó szerzetesmenü, jellemzően bácskai rizses hal és portói 3-4 euróért). Nézzük figyelmesen a kivetítőn az aktuális meccset, fűzzünk megjegyzéseket a látottakhoz. Hamarosan elérkezünk oda, hogy Dragóner a szomszéd városban, Bragában játszott, Eusebio példaképe Puskás volt, mi történt a magyar focival, mi történt a portugál focival, mindeközben már a harmadik üveg saját készítésű vinho brancót nyitja a tulajdonos.

Otthon vagyunk...

A Kilenclyükú híd

A Bragát Spanyolországgal összekötő út mellett áll Ponte de Lima (a Lima folyó hídj), Portugália legrégebben alapított városa. Minden második hétfőn itt zajlik az ország egyik legnagyobb kézművesvására

EUSÉBIO VAGY RONALDO?

Szerencsére ezt a kérdést sohasem szegezték nekem Portugáliában, bár a nevek gyakran elhangzanak Luis Figo, Rui Costa vagy João Pinto társaságában. És ha részese vagyunk bármilyen portugál közösségi programnak, előbb-utóbb találkozunk a „Três F”, azaz a „Három F” fogalmával: Futebol, Fado, Fátima.

Azaz a foci, a fado, a portugálok zsisgerileg melankolikus zenei stílusa, és Fátima, a katolikus világ kultikus helye, Szűz Mária megjelenésének helyszíne. Ezek hagyományosan Salazar diktatúrájának alappillérei – bár a diktátor gyűlölte a fadót: a „Három F” még ma is kijelöli azt a három ösvényt, amelynek mentén utat találunk a helyiek világába.

Magyarként különösen ajánlott a focit erőltetni! Puskás nevét mindenki ismeri, de meg fogunk lepődni: a portugál labdarúgás útját magyarok egyengették, és ezt a helyiek is jól tudják. Jobban is, mint mi! A vájt fülűbbek talán megemlítik majd Herczka Lipót nevét, aki Portugália messze legnépszerűbb klubjának, a Benfica-nak volt a legendás edzője, azt viszont még a gyerekek is fűjják, hogy ugyanez a Benfica Guttman Béla vezetésével lett kétszeres BEK-győztes, a nemzetközileg addig teljesen ismeretlen portugál labdarúgást a világelitbe emelve.

Guttman Béla távozása igazán mediterránra sikerült: 1962-ben, sikerei csúcán extra prémiumot követelt a klubtól, amely nem adta meg neki, ő pedig megátkozta a Benficát és a portugál labdarúgást: „100 évig nem nyertek európai kupát!” 58 év eltelt: a Benfica 8 kupafinálét bukott el, és egyet sem nyert...

A beszélgetés itt sosem akad el: szóba kerül Fehér Miklós, az egyetlen játékos, akinek a mezét (29-es) valaha is visszavonultatta a Benfica – a győri csatár 2004-ben infarktuszban halt meg a pályán, Guimaraesben, mindössze 24 évesen.

Coimbra, az egyetemváros

A Mondego partján, festői környezetben fekvő Coimbra adja Európa egyik legpatinásabb egyetemét: 1290-ben alapították a várost uraló dombon. Ma Coimbra lakóinak több mint 20 százaléka egyetemista, az egyetem maga pedig az UNESCO Világörökség része

Ha innen továbbmegyünk északra, hamarosan a spanyol (galíciai) határon vagyunk, Valença városában, ahol meglepő graffiti fogad a határfolyó, a Minho hídjánál: „Kill your ego!” Kicsit később, már Spanyolországban, a „... pont most jöttem a fodrásztól, szelfizek is gyorsan egyet” stílusú, a folyó túoldalán élő melankolikus barátainktól oly eltérő habitusú helyiek között megértjük a feliratot.

Már nem vagyunk otthon...

KOVÁCS PÉTER
SZOFTVERFEJLESZTŐ,
TÚRAVEZETŐ, BARLANGÁSZ,
A MEDITERRÁN VILÁG
RAJONGÓJA

TELEKI SÁMUEL FELFEDEZŐ KLUB UTAZÁSOK A GÖRGÉNYI-HAVASOKTÓL AZ ALTÁJIG ÉS ALASZKÁIG

KÉT TENGER FESTŐI ORSZÁGA ALBÁNIA

**NOVIPAZÁRI SZANDZSÁK -
ADRIAI-TENGER - JÓN-TENGER
- ALBÁN-RIVIÉRA - SZKOPJE
(ÉSZAK-MACEDÓNIA)
KOMBINÁLT NYARALÁS
- KÖRUTAZÁS**

2020. szeptember 20-28.

Utazás 50 fős autóbusszal

Félpanziós (reggeli, vacsora) ellátás

A **Novi Pazári Szandzsák története** - Novi Pazar
- Durazzo (Durrës) - Adriai-tenger - Tiranában
Apponyi Géraldine királyné és I. Zogu király nyomán
- Berat UNESCO világörökségei - Albán-Riviéra
- Jón-tenger - Butrint UNESCO világörökségei - Llogara Nemzeti Park - Porto Palermo szigetre épült velencei erődje
- Himarë strandja - Gjipe kanyon és Gjipe partszakasz
- Sarandë - Szkopje

227 000 Ft

+belépők és fakultatív programok
Szállások 4****-os hotelek 2 ágyas szobáiban

JELENTKEZÉS Gógös Norbert | +36 30 250 2765
norbert@telekifelfedezok.hu | www.telekiutak.hu
| Licence: U-001681/2015

MB MAGYAR
BRANDS
2019

KÖBE
A MAGYAR TULAJDÓRÁJ BIZTOSÍTÓ

MÁRKA
1973-1988

MENTAVILL
VILLAMOSSÁGI SZAKSZERTEK

Magyar Posta
M P L
Magyar Posta Logisztika

TERRAN
OTTHON A JÖVŐBEN

A MAGYAR MÁRKA ÉRTÉK